

Громадська Комерційна Школа

яка заснована і содержується у Києві Т-вом поширення середньої комерційної освіти. З співнавчим підприємством Володимирська, 5. ТЕЛ. 2296. ПРИВА УРЯДОВИХ ШКОЛ. Оспівні підприємства: Прийом прохань від хлопчиків в усіх класах (молодіжі), приготування дівчат в притримання, 1 та 2. Канцелярія відчигання по поштових, середніх і читальніх (кім свят) від 11 до 2 год. дня.

Діти ведених срібних медалей на виставці у Ростові від 1910 року істочником з 1891 року „Южно-Русские“ ЗВОДИ ощету, політурні і лаку, олії для пільви, фабрики синьки для білизни та берлинської лазурі.

Б. Ф. Г. ЗЕЙФЕРТА
наступник Б. Р. Конарського, Київ, Татарська № 1 власний дім, тел. 25-37. Цінні подарки. Потребні і сельсько-господар. Т-вам особливі знижки. Потрібні стачеві приставки по всіх містах. 40-265-17

Не однією мовою.

„Руслан“ дуже з нашої газети не задоволений за критику християнсько-суспільного союза. Своє незадоволення він виявив був спершу (в ч. 158) грубою й непристойною вихваткою проти нашого співробітника М. Жутченка; тепер же друкує від (ч. 159 і 160) відповідь на мої статті „На старий шлях“, обіюючи весті Й вже в споживному томі. Не великий, правда, й запас того складу й різноваги був, як видно, у „християнсько-суспільному діловицькому“, і вистарчало того залишку рівно на один день, бо вже другу половину відповіді пропечено виразами з занадтої межі комунізму смирення християн, що ніяк не можуть якось стати або „образ кротості“ й фатально все збиваються на верескливі барвисті нотки. „Тильки любо або глупота“ може, на думку „Руслан“а, поставитись до нової партії так, як поставили критики, а між ними Й, і горші, хот на початку відповіді мої статті рекомендовано за „спокійніші“ од маших, написані „без придирки і без лайки“. Думаю, що цією такою рекомендації ховатся раптом під „любо або глупоту“—не значить виявляти спокій; думаю далі, що замість такого цепелевого пристоявниця далеко краще зробили б публіцисти з „Руслан“а, якби навчались проско в уважніше читати, що про їхнє писання пишуть і обережніше з тим писаним поводитись. І ще думаю... але я ж мені давати пораду суворому меншорію в „Руслан“а,—мені, що опинився в становищі школоля, якому „Руслан“ вичитує науку громадського поводження? Він живі, він учиться, кажу, —ото ж попробує навчитись єдного й від „Руслан“а.

Найкінцева наука, якої можна набратися з адресованої до мене відповіді, це чудовий спосіб дівнатись у книгу й бачити, пропу вибачити на слово, фігу. Озевидно, публіцисти „Руслан“а такою благородного фрукта позицівали, що він раз-у-раз їм увінчується поміж друкованими різдвами. Мало того, вони немов би звіті сценічні експедиції споряжують, що вищукують любові Ім фрукт і там, де він росте. Справді, він час „Руслан“а дуже поважаю міною навчав мене, що не годиться удинатись на всіх „попів“, що серед духовенства було і єсть люди в широких бажаннях працювати для народу, що були священиком не значить бути клерикалом, що наречіти й клерикал може на національному грунті працювати. Чигаю цю немудру науку і довом великих дізюсів: де „Руслан“ вичитав те, про чого там зазело спортається? В усіхм разі не в моїх статтях вичитав. Говорячи про клерикалізм та реакційність християнсько-суспільного союза, його тільки як партійну організацію, я Й мав на увазі, а не все галицьке духовенство, хоч не міг, певна річ, не зазначити, що скоро повсталі клерикальні партії, то дуже можливо, що велика частина духовенства знаходить під Й прапором собі притулок.

І це цілком натурально, та Й самі органиатори християнсько-суспільного союза мабуть проти цього чіткого не мали-б, щоб все духовенство переняло клерикальний духом. Тим чи-сам все-ж таки я говорив не про духовенство, а про партію, бо знаю, що союз зібрає у собі ледве сотню-другу членів, тоді як духовенство в Галичині числиється на тисячі,—заявляти, що—не духовенство. І там більш не духовенство, що працівники й організатори союза виступають люде світські. З усіх моїх статті виходить одно—що можна носити реверенду (рису) й не бути клерикалом, як і сурдит, з другого боку, ані трохи не

забезпечує од тієї школдивої з кожного погляду завічки розглядати всі життєві справи крізь реверенду і на місце справжніх громадських інтересів підставляти інтереси клерикалізму, як окремої громадської організації. Я не знаю в сурдити чи в реверенду ходити, наче співробітник „Руслан“а, д. Ю. Дзаровіч, але зневід, що тільки завітий клерикал міг написати стакі просто комічні своєю претензіоністією слова, які читаємо в його „Повіборних рефлексіях“: „священик, бодай в концепції печаті, познані бути особою заснованою,—зовсім так, як казав післяр Константина Великого, що „коли-ж вайдів, що священик блудить, то я би його покрив ішо своїм пісарським плащем, щоби люді його не виділили не гіршилися“ („Руслан“, ч. 160). Ось вони, кастрохи претензій, що за всяку піцу домагаються незаслужених привілеїв в виключні становища й святість.. З другого боку, можна думати, що вінка реверенду не примуслить такою ієзуїтською сенсацією арохопізати, напр., Шашкевича. Як і всяка людина, священик може бути демократом, але тоді не ступати від стежку до клерикальної організації Й не ховататись так нервізно під усікими плащами, давно може споєлізмами од часу. Правда, велика скоку для ділочини всякої громадської становища оцінювати все зі свого становища і есть небезпека, що клерикальна організація справіл спрятиме зростові клерикалізму серед духовенства. Оно небезпеку Й як залишав був,—ну, а решта—то вже фрукт отіє святої простоти, що писала мені відповідь у „Руслан“і.

Одним отм фруктом вона не обожилася, а без упину підкладає свою дрізен на отище, на якому мають емалити мою грішну душу. На погляд „Руслан“а, власне й не маю права торкатися галицьких справ, вони для мене табу, як і для всіх украйнів, ї, жорти, —каже „Руслан“ на адресу д. Жутченка, —у наших помітничих обставинах не виникається, а усіх піяків ладу не можуть добитися“. „З таким запасом відомостей“—говориться вже на мою адресу—акий маю про галицькі „відносини і зваги про культурне життя“ я міг тильки ткнути пальцем в небо та й годі“. Свята простота з „Руслан“а не зміркувала візіт, що такий аргумент—го двусічний меч, який у першу ж голову падає на автора, що разом з тим зважується досить катеризичною говорити про лад на Україні російській. Коли нам, на Україні російській сущам, забороняє „Руслан“ говорити про галицькі справи, то на віщі він говорить про справи українські і чи аргумент од незнання не спаде як насамперед на публіцистів з „Руслан“а? Я, певна річ, не одібратах у галицьких письменників права торкатися українських в тіснішому розумінні справ через те, що вони галичине, але через те саме думаю, що й мое українське походження не стойть мені на заваді розуміти галицькі справи і в міру моєго розуміння Іх озвільняти. Можна мені ре звати, напр., яка справа капніти у горщику, того чи іншого галицького діяча, все-таки розуміти ті його вчинки, що виявляються на громаді, і на його, як на громадську особу, мати свій погляд. Не судити я християнсько-суспільного союза на підставі тих закушеніх розмов, які він зробив, а на підставі його власної програми і тих учинків, що перед усмає сюжет одверго і в ізвії яких кожому вільно вкладати персти свої. Думаю, що вчинки партії вже дозійтися, щоб розібрати їх, вагали ізажути, дуже немудре і у всіх народів одна кове з'явиться—спробу заснувати клерикальну організацію. В усякому разі, хоч би яким обмеженім запасом відомостей підходить я до галицького життя, а зроду не написав би того, що „зводбула свята простота з „Руслан“а“. „У нас, в Галичині—навчача вона мезе,—хто покине греко-католицьким віру, цей вже і в полях, і ворогів нашого народу“. Це неправда, —сміюся озятитися з моїми меншими відомостями, бо Франко, напр., не зробивши „поляком і ворогом нашого народу“, хоч ціло певне не має його за слуханимого сина „греко-католицької віри“. „Руслан“а зі свого вузько-клерикального становища бачить один тільки віхід в греко-католицької церкви—в римсько-католицьку. Я бачу й інший—у безкрайністі становища і через те не лякаюся того, що „Руслан“ зве теоретизуваним, „псевдо-поступом“ та „сурогатом культури“. Ма просто різкими мовами розмовляю.

На цьому прикладі дуже гарно пояснюється тактика наших клерикалів: усіди тути, „свята віра“, власне голий клерикалізм і до того що її ображатись, коли Ім на той клерикалізм покидають, та росциннізають за свою поступовість. Як і всяка вузька обмежена егоїстична доктрина, клерикалізм не може бути поступовим, бо інтерес частини ставить зацікільності іншого, бо з усієї сили назад тягне, у глиб віків, коли справа віри, чи власне людей, у тих справах заинтересованих, домінували в житті.

Окрема людина може стати вище свого становища, але партійна організація—ніколи, і винятка тільки ствержують загальну норму. Загальну її свою фізіономію клерикальні галицькі круги вже досить виявили за всю свою довголітнію історію і сміливко можемо сказати, що з немирної школи народів в Галичині „Руслан“, напр., любить стадувати, бо вже не вищє працювати, в активах своїх партійних заслуги коло піднесення Наукового товариства ім. Шевченка або заснування матерії українському народові в Галичині, „Руслан“ напр., називати була безголідністю права, що тільки угодовою політикою клерикалів здобуто ті користі іншістю—Я дозволяю собі позвернути справу в іншого боку й застарати: а скільки школи зробила власне та політика українському народові в Галичині і чи не померкнуть ті адубтки перед немірними стратами? Адже не вагаючись можна сказати, що коли б галицькі угорини українського 1848 р. не пішли були пляхом клерикалізму, смірені петції та забіганині часто за-для звободити від адубок перед немірними стратами? Адже не вагаючись можна сказати, що коли б галицькі угорини українського 1848 р. не пішли були пляхом клерикалізму, смірені петції та забіганині часто за-для звободити від адубок перед немірними стратами? Адже не вагаючись можна сказати, що коли б галицькі угорини українського 1848 р. не пішли були пляхом клерикалізму, смірені петції та забіганині часто за-для звободити від адубок перед немірними стратами?

Не через те християнсько-суспільний союз я вважаю за школдиву організацію, що вона складається з священиків і має на увазі Іхні інтереси обороняти, а через те, що вона тільки самі ті інтереси в найбільш Іх формі вузької кастроності й обороняє, хоч на язичі має ввесь народ. Союз занадто прислухається до головних кастрових інтересів, щоб ми могли повірити його демократизму та прихильності до народних мас. Очевидно, й тут не однією мовою ми з „Русланом“ розмовляємо.

Ось яку науку, хоч і одворотним способом, не хотічи, дає нам „Руслан“ і за її тільки Й можна справді подякувати нашим супротивникам. Ну, а менторський тон ім таки треба обличити: не лицо він якось з „Русланом“...

Сергій Ефремов.

„Польщані“ на Україні.

Серед усієї польської преси в Розі і з її кордоном, трохи не одиноким виміром, що ставиться до нас з спокійною об'єктивністю, ізазві, коли хочеть, з прихильністю, в „Dziennik Petersburgski“. Може тому, що з Петербургу можливий ширший погляд на речі, ніж у провінції, може тому, що виходить той „Dziennik“ на чужині, але факт, що на його сторінках не рідкість почути справжні людський голос, а не якесь напівнастичнозловісністичне рикання.